

Aikakauskirja Kasvatus Abstraktit

Alisaari, Jenni – Heikkola, Leena Maria. 2020. KIELELLISESTI VASTUULLISTA PEDAGOGIIKkaa JA OPPILAAN TUKEMISTA: SUOMALAISTEN OPETTAJIEN KÄSITYKSIÄ KIELEN MERKITYKSESTÄ OPETUKSESSA. *Kasvatus* 51 (4), 395–408.

Tässä artikkelissa tarkastelemme sisällönanalyysin avulla perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opettajien (n = 627) käsityksiä kielen vaikutuksesta oppimiseen ja heidän kykyään toimia kielellisesti vastuullisesti. Lisäksi nostamme tutkimusaineistostamme esiin erilaisia opettajaprofiileita. Tarkastelemme aineistoa Lucasin ja Villegasin kielellisesti vastuullisen opetuksen viitekehyksessä keskittyen maahanmuuttajataustaisiin suomenoppijoihin. Aineistosta nousevat esiin seuraavat, osin limittäiset opettajaprofiilit: *kielen oppimisesta tietoiset opettajat* (67 %), *oppilaan oppimisen tukemisesta vastuun ottavat opettajat* (71 %) ja *toisiin kollegoihin tukeutuvat opettajat* (29 %). Opettajista 33 prosenttia voitiin tutkimuksessa luokitella kielellisesti vastuulliseksi, kun taas 23 prosenttia etsi syitä oppilaan kielellisiin haasteisiin kielen ulkopuolelta. Opettajat, jotka ymmärsivät, miten kielenoppiminen vaikuttaa oppimiseen, ilmensivät kyselyvastauksissaan kielellisesti vastuullisen pedagogiikan piirteitä. Nämä kielellisesti vastuulliset opettajat osasivat myös parhaiten perustella pedagogista toimintaansa. Tulokset osoittavat, että tieto kielenoppimisesta edesauttaa kielellisesti vastuullisen pedagogiikan soveltamista ja kykyä perustella omia pedagogisia ratkaisuja. Tämä on hyvä huomioida myös opettajien koulutuksessa ja täydennyskoulutuksessa.

Asiasanat: opettajat, kielitietoisuus, kielellisesti vastuullinen opettajuus, kielen oppiminen

Kalalahti, Mira – Jahnuainen, Markku – Kivirauma, Joel – Varjo, Janne – Zacheus, Tuomas. 2020. KOULUTUSPOLUN LÖYTÄMISTÄ JA SITOUTUMISTA – TOISEN ASTEEN OPINTOJEN UUDELLEENSUUNTAAMINEN JA MAAHANMUUTTOTAUSTAISUUS. *Kasvatus* 51 (4), 409–425. Suomalainen peruskoulujärjestelmä on sitoutunut tavoittelemaan mahdollisuuksien tasa-arvoa eli turvaamaan kaikille yhtäläiset mahdollisuudet siirtyä toiselle asteelle. Käytännössä kuitenkin nuorten koulutusvalintoja ja koulutuksen läpäisemistä määrittävät monet perhetaustaan ja tuen tarpeeseen liittyvät tekijät. Suomalaisnuorten tiedetään myös opiskelevan toisella asteella viiveisemmin ja katkonaisemmin kuin ikätoverinsa muissa OECD-maissa. Tarkastelemme tässä artikkelissa monimenetelmällisellä seuranta-aineistolla 357 nuoren koulutussiirtymää peruskoulusta toiselle asteelle sekä toisen asteen opintojen keskeyttämistä koskevia harkintoja. Erytisenä tarkastelukohteena ovat maahanmuuttotauksaiset nuoret. Tuloksina esitämme, että opintojen uudelleensuuntaamista harkitsi noin viidennes oppilaista, ja niitä uudelleensuuntasivat keskimääräistä useammin maahanmuuttotauksaiset nuoret. Maahanmuuttotauksaisten nuorten toisen asteen siirtymät olivat monipolvisempia ja heille tarjolla olleet vaihtoehdot kapea-alaisia. Esitämme, että opiskelupaikan vaihtaminen tai opintojen keskeyttäminen on tyypillisesti seurausta muutoksista koulutus- ja uratavoitteissa sekä opintojen kuormittavuudesta. Aina nuorten harkinta ei kuitenkaan johda opiskelupaikan vaihtamiseen tai keskeyttämiseen, vaan nuoret kertoivat myös sopeutumisesta, sinnittelystä ja kiinnittymisestä.

Asiasanat: toisen asteen valinta, keskeyttäminen, ohjaus, maahanmuuttotauksaisuus

Rantala, Anja – Vehkakoski, Tanja. 2020. VANHEMPIEN OSALLISUUDEN KUVAUKSET PERUSOPETUKSEN VUOSILUOKKIEN 1–6 OPPIMISSUUNNITELMISSA JA HOJKS-ASIAKIRJOISSA.

Kasvatus 51 (4), 426–438.

Tässä artikkelissa tarkastellaan vanhempien osallisuuden kuvauksia perusopetuksen vuosiluokilla 1–6 laadituissa oppimisen ja koulunkäynnin tuen asiakirjoissa. Tutkimusaineiston muodostivat 38 oppimissuunnitelmaa sekä 43 HOJKS-asiakirjaa, jotka analysoitiin sisällönanalyysilla. Teorialähtöisen sisällönanalyysin pohjana oli Epsteinin osallisuutta kuvastava kuusiportainen malli, jonka pohjalta tuotettiin kuva vanhemmuuden osallisuuden sisällöistä asiakirjoissa. Lisäksi tutkimuksessa eriteltiin, millaisia merkityksiä vanhemmuus sai kuhunkin osallisuuden ulottuvuuteen sisältyvissä lausumissa. Tulokset osoittivat asiakirjoista löytyvän eniten mainintoja kodin ja koulun vuorovaikutuksesta sekä lähes yhtä paljon lapsen koulunkäyntiä tukevasta vanhemmuudesta. Vanhempien osallisuutta kuvaavat ilmaisut jäivät paljolti muodollisiksi, ja varsinaisen vanhempien näkemysten kirjaaminen oli vähäistä. Vanhemmuus merkitsikin teksteissä pääasiassa asianosaisuutta, muttei juuri asiantuntijuutta tai oikeutta päätöksentekoon.

Asiasanat: vanhempi, osallisuus, oppimisen ja koulunkäynnin tuki, asiakirja, oppimissuunnitelma, henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS)

Honko, Mari – Mustonen, Sanna. 2020. VARHAISTA MONIKIELISYYTTÄ TUKEMASSA – KIELITIETOISET TOIMINTATAVAT VARHAISKASVATUKSESSA. *Kasvatus* 51 (4), 439–454.

Varhaiskasvatuksen monikielisyyttä on Suomessa tutkittu tähän saakka lähinnä erilaisten paikallisten, yhteen tai muutamaan kieleen keskittyvien kielipainotusohjelmien näkökulmasta. Sen sijaan vielä melko tutkimattomia alueita ovat kielenoppiminen sekä monikielisyyden ja monikielisyyttä tukevien toimintatapojen toteutuminen niissä varhaiskasvatusyksiköissä, joissa ryhmien kielellinen moninaisuus ei ole varhaiskasvatuksen järjestäjien tietoinen valinta. Siksi tarvitaan tutkimuspohjaista tietoa erilaisista varhaiskasvatusympäristöistä sekä niiden tavoista yhtäältä huomioida perheiden monikielisyys ja toisaalta tukea kaikkien oman varhaiskasvatusyksikön lasten kasvua kielitietoisiksi. Tarkastelemme tässä artikkelissa monikielisyyttä, kielitietoisia toimintatapoja sekä niihin suhtautumista varhaiskasvatuksen henkilöstön kokeman arjen näkökulmasta. Artikkelin perustuu keväällä 2017 kerättyyn verkkokyselyyn, joka kohdistettiin niille päivähoiton tai esiopetuksen työntekijöille, joiden ryhmässä on monikielisiä lapsia. Analyysimenetelmänä käytettiin laadullista sisällönanalyysia. Tutkimus osoittaa, että lasten monikielisyys ja kielitietoiset toimintatavat voivat olla luonteva osa varhaiskasvatuksen arkea. Sekä varhaiskasvatusyksiköiden että yksittäisten toimijoiden välillä on kuitenkin suuria eroja siinä, miten ne otetaan osaksi toimintaa. Varhaiskasvatuksen tueksi tarvitaan lisää tietoa kielitietoisuuden merkityksestä sekä keinoja kielitietoisien varhaiskasvatuksen toteuttamiseen.

Asiasanat: monikielisyys, varhaiskasvatus, kielitietoisuus

Huilla, Heidi – Juvonen, Sara. 2020. ”KERROIN KYLLÄ KERRAN, MUTTA EI PALJON MUUTTANU MITÄÄN” – KIUUSAAMISESTA KERTOMISEN VAIKEUS KOULUN ARJESSA. *Kasvatus* 51 (4), 455–466. Koulukiusaaminen jää usein tulematta aikuisten tietoon. Tässä tutkimuksessa käytettiin kahdella helsinkiläisellä alakoululla tuotettua etnografista aineistoa ja kysyttiin, millaiset myönteiset asiat vaikuttivat kiusaamisesta kertomiseen ja millaiset puolestaan estivät oppilaita kertomasta kiusaamisesta. Sosiologisessa tutkimuksessa hyödynnettiin tunnustuksen (*recognition*) näkökulmaa, joka mahdollisti oppilaiden ja aikuisten luottamuksellisten, välittävien ja kunnioittavien suhteiden analyysin ja kiinnitti kiusaamisesta kertomisen laajempaan yhteiskunnalliseen kontekstiin. Tutkimuksessa havaittiin, että kertomisen kannalta ongelmallisiksi muodostuivat selvärajaisten kiusaamistapausten ulkopuolelle jäävät ilmiöt ja että kertominen oli sitä ongelmallisempaa, mitä enemmän se oli oppilaan omalla vastuulla. Oppilaat, joiden toiminnan resurssit olivat muita heikommat, tulivat huonommin kuulluiksi, mikä kiinnitti koulukiusaamisen laajempaan

yhteiskunnalliseen kontekstiin. Tutkimuksessa havaittiin myös, että kiusaamiseen ja konflikteihin liittyvät toimenpideohjelmat toimivat toisinaan itseään vastaan.

Asiasanat: etnografia, koulukiusaaminen, koulutussosiologia, normaalius, tunnustus

Benjamin, Saija – Koirikivi, Pia – Kuusisto, Arniika. 2020. LUKIOLAISNUORTEN KÄSITYKSIÄ OPPILAITOSTEN ROOLISTA VÄKIVALTAISEN RADIKALISOITUMISEN ENNALTAEHKÄISYSSÄ. *Kasvatus* 51 (4), 467–480.

Polarisoituneet asenteet, väkivaltainen ekstremismi ja terrorismin uhka ovat yhä näkyvämpiä ilmiöitä suomalaisessa yhteiskunnassa. Vaikka väkivaltaisen radikalisoitumisen ennaltaehkäisyyn on laadittu myös Suomessa toimenpideohjelma, jossa esitetyistä toimenpiteistä monet koskevat nimenomaan nuoria, toistaiseksi tiedetään varsin vähän siitä, mitä nuoret itse ajattelevat radikalisoitumiseen liittyvistä uhkakuvista ja niiden ennaltaehkäisystä. Tässä artikkelissa tarkastelemme syksyn 2017 psykologian ylioppilaskokeessa tuotettuja vastauksia (n = 3 337) koekysymykseen, jonka otsikkona oli ”Radikalisoitumisen arvioiminen”. Analyysissä erityisenä mielenkiinnon kohteena oli se, millaisena lukiolaisnuoret näkevät oppilaitosten tarjoaman koulutuksen merkityksen radikalisoitumisen ennaltaehkäisyssä. Tutkimustulokset osoittavat, että lukiolaisnuoret liittävät radikalisoitumisen ennaltaehkäisemisen vahvasti yhteiskunnan tarjoamaan laaja-alaisen tukeen, kognitiivisten valmiuksien kehittämiseen ja yhteisöllisyyden kokemukseen. Vastaukset korostavat oppilaitosten merkitystä tiedollisina ja sosiaalisina kasvuympäristöinä, joiden rooli nähdään keskeisenä radikalisoitumisen ennaltaehkäisyssä. Tutkimuksemme osoittaa, että lukiolaisnuorten ajatukset opetustoimen tehtävästä radikalisoitumisen ennaltaehkäisyssä ovat samankaltaisia toimenpideohjelman linjausten kanssa.

Asiasanat: nuoret, ekstremismi, radikalisoituminen, ennaltaehkäisy, koulutus, ylioppilaskoe

Moilanen, Antti. 2020. LUOKKAVALTUUSTON EDELITYKSET JA VAIKUTUKSET: NARRATIIVINEN KIRJALLISUUSKATSAUS. *Kasvatus* 51 (4), 481–495.

Tässä narratiivisessa kirjallisuuskatsauksessa selvitetään luokkavalvuuston haasteita ja mahdollisuuksia. Tutkimuskysymyksenä on, millaista tutkimustietoa on olemassa oppilaiden tyytyväisyydestä luokkavalvuustoon, menetelmän vaikutuksista koululuokkaan ja oppilaiden kykyjen kehitykseen, osallistumisen edellytyksistä, oppilaiden johtamista kokouksista ja julkisesta konfliktinratkaisusta. Tutkimuksia etsittiin tietokannoista, Internethakupalvelulla ja monografioiden kirjoittajien julkaisuluetteloista. Löydetyistä tutkimuksista tehtiin narratiivista synteesiä. Yhdenmukaista näyttöä on olemassa siitä, että suuri osa oppilaista pitää luokkavalvuustosta, toimintatapa kehittää luokan toimintaa ja oppilaiden kykyjä, puheen johtamisen luovuttaminen oppilaille edistää heidän autonomiaansa ja keskinäistä vuorovaikutustaan, opettajan ei ole helppo jättäytyä sivustaseuraajan rooliin ja että oppilaat taktikoivat julkisessa konfliktinratkaisussa sekä voivat kokea konfliktinratkaisun epämiellyttäväksi. Ristiriitaisia tuloksia saatiin oppilaiden osallistumisesta. Näyttöön liittyy rajoituksia, jotka olisi huomioitava luokkavalvuustoon liittyvissä jatkotutkimuksissa. Suomalaisessa peruskoulussa olisi mielekästä ottaa osallistava toimintatapa käyttöön, koska siitä on olemassa riittävästi tutkimustietoa sen keskeisten haasteiden tunnistamiseksi ja ratkaisemiseksi.

Asiasanat: kouludemokratia, osallistuminen, luokkavalvuusto, narratiivinen kirjallisuuskatsaus